

10 SESTAVNI DELI

10.0 Uvodna opomba

*Smernice za uporabo ISBD-jev pri opisu sestavnih delov (CP)*⁴, ki jih citiramo v tem poglavju, so namenjene samo opisu sestavnih delov publikacij/enot, niso pa namenjene opisu delov publikacij, ki so bibliografsko samostojni (npr. posebej naslovljeni zvezki pri publikacijah v več zvezkih ali posamezne monografske publikacije v zbirkah). Prav tako niso namenjene opisu sestavnih delov, ki so bili ponovno izdani ali so dosegljivi ločeno kot samostojne enote (npr. separati iz serijskih publikacij).

Sestavni del je del publikacije/enote (poglavje v knjigi, članek v serijski publikaciji, skladba na zvočnem posnetku itn.), ki je za potrebe bibliografske identifikacije ali dostopa odvisen od identifikacije publikacije/enote, v kateri je.

10.0.1 Celotni opis sestavnega dela

Pri opisu sestavnega dela je poleg opisa le-tega nujno potrebna tudi identifikacija matične publikacije/enote, v kateri je, in navedba natančnih podatkov o lokaciji sestavnega dela znotraj matične enote. Za opis sestavnega dela uporabljamo *Smernice za uporabo ISBD-jev pri opisu sestavnih delov* (dalje CP).

Celotni opis je sestavljen iz štirih segmentov:

CP 0.3

1. opis sestavnega dela,
2. povezovalni element,
3. identifikacija matične publikacije/enote,
4. lokacija sestavnega dela v matični publikaciji/enoti.

10.0.2 Raba ločil

Ločila v prvem in tretjem segmentu (tj. v opisu sestavnega dela in pri identifikaciji matične publikacije/enote) uporabljamo v skladu s predpisano rabo ločil v ISBD-jih. Edina dovoljena izjema je uporaba ločil za ločevanje posameznih območij opisa. Pri strnjeni obliki opisa lahko izpustimo pomišljaj, ki stoji pred vsakim območjem. Za ločitev enega območja od drugega lahko uporabimo samo piko in en ali dva presledka.

O rabi ločil v drugem segmentu glej 10.2.

O rabi ločil v lokaciji sestavnega dela v matični publikaciji/enoti glej 10.4.

10.0.3 Viri podatkov

CP 0.5

Opis sestavnega dela temelji na podatkih, prevzetih iz določenih virov po predpisanem prednostnem zaporedju le-teh. Viri in njihovo prednostno zaporedje se razlikujejo glede na zvrst sestavnega dela (besedila, glasbeni tiski, mikrooblike, zvočni posnetki, kartografsko gradivo itn.).

Vir za identifikacijo matične enote in prednostno zaporedje se spreminjata glede na gradivo ali obliko matične publikacije/enote. Za njuno določitev je potrebno upoštevati ustrezen ISBD.

⁴ Uporabljamo od leta 1988, vendar vsa določila še niso bila ustrezno realizirana v slovenskem vzajemnem katalogu COBIB.

10.0.4 Jezik in pisava

- CP 0.6** Elemente v prvem in tretjem segmentu prepisemo ali vrinemo v jeziku publikacije ali pa elemente dodamo v jeziku ustanove, ki pripravlja opis, tako da upoštevamo določila ISBD-jev. V drugem segmentu je povezovalni element v jeziku in pisavi ustanove, ki pripravlja opis. Izraze, ki jih uporabljamo v četrtem segmentu, prepisemo, če je to mogoče, v jeziku in pisavi matične publikacije/enote oz. upoštevamo določila tistega ISBD-ja, ki mu matična publikacija/enota pripada. Izraze, ki se ne pojavljajo na matični publikaciji/enoti, dodamo v jeziku ustanove, ki pripravlja opis.

10.0.5 Okrajšave in kratice

- CP 0.7** Elemente lahko krajšamo samo pod pogoji, določenimi v ISBD-jih. Standardne kratice lahko uporabljamo, če to dovoljujejo ISBD-ji. Poleg tega kratice lahko uporabljamo v naslovu matične publikacije/enote, če so v skladu z mednarodnimi navodili za krajšanje besed v naslovu⁵ ali so razložene v seznamu kratic.

10.1 Opis sestavnega dela

- CP 0.3.1** Opis sestavnega dela je izdelan po shemi ISBD(G) in vsebuje vsa območja opisa, razen območja založništva in distribucije. Na splošno so določila za elemente v opisu sestavnega dela enaka določilom, navedenim v ISBD-ju za tisto zvrst publikacije/enote, ki po zgradbi ali obliki najbolj ustreza sestavnemu delu.

Določila, ki so navedena spodaj, se nanašajo samo na tiste značilnosti, ki so tipične za sestavne dele in zahtevajo posebno obdelavo. Za vsa območja in elemente opisa uporabljamo določila ustreznega ISBD, razen če ni določeno drugače.

10.1.1 Območje naslova in navedbe odgovornosti

10.1.1.1 Stvarni naslov

- CP 1.1.1**
- Če večdelni sestavni del vsebuje dva podrejena sestavna dela ali več in so poleg zbirnega naslova v glavnem viru navedeni tudi naslovi le-teh, zbirni naslov izberemo kot stvarni naslov. Naslove posameznih podrejenih sestavnih delov lahko navedemo v območju opomb.

Primeri:

Four poems / by Tomaž Šalamun ; translated from the Slovene by Christopher Merrill and Tomaž Šalamun

Opomba v 7. območju: Vsebina: What is your favourite colour ... ; Trieste, Alexandria, Saint-Nazaire ; Žare

- CP 1.1.1**
- Stvarni naslov podrejenega sestavnega dela je lahko sestavljen iz skupnega naslova in podrejenega naslova, če naslov podrejenega sestavnega dela ali njegova oznaka ne zadoščata za identifikacijo.

Primeri:

Razstava Pabla Picassa v Cankarjevem domu. 2, Kdo je Zorana de Kide? / Marijan Zlobec

Razstava Pabla Picassa v Cankarjevem domu. 3, Picasso ni nobena redkost / Marijan Zlobec

⁵ ISO 4 (1984). Documentation - Rules for the abbreviation of title words and titles of publications. Geneva : International Organization for Standardization, 1984.

10.1.1.2 Dodatek k naslovu

Če stvarni naslov predstavitve ali recenzije knjige, komentarja itn. vsebuje samo naslov dela, ki ga predstavlja itn., lahko dodamo besedo ali besedno zvezo kot dodatek k naslovu v oglatem oklepaju ter tako pojasnimo odnos med sestavnim delom in delom, ki ga opisuje naslov. V praksi besede ali besedne zveze ne navajamo kot dodatka k naslovu, ampak v opombi. Navedbo odgovornosti, ki se nanaša na predstavljeno delo in je vključena v naslov, navajamo kot del stvarnega naslova. CP 1.1.2

Primeri:

Marjan Svetličič: Teorije mednarodne proizvodnje / Marko Kos
Opomba v 7. območju: Ocena knjige

10.1.2 Območje izdaje

Območje izdaje je vključeno v opis sestavnega dela samo takrat, kadar se podatek o izdaji posebej nanaša na sestavni del. CP 1.2

10.1.3 Območje fizičnega opisa

Če sta posebna oznaka gradiva in obseg razvidna iz podatkov o matični publikaciji in o lokaciji, ju v opisu sestavnega dela izpustimo, sicer pa navedemo posebno oznako gradiva in obseg, kot je določeno v ustreznem ISBD-ju. Če so strani sestavnega dela oštevilčene ločeno od ostalega dela publikacije, mora opis vsebovati podatek o obsegu. CP 1.5

Primeri:

Koroški plebiscit in razmejitev z Italijo 1920 [Kartografsko gradivo] /
 zemljevide poglavja Slovenija v zgodovini narisal Ciril Vojvoda. –
 [1:200.000]. – 1 zvd. : barve ; 12 × 13 cm

Ur. op.: Vnos in izpis podatka o fizičnem opisu v sistemu COBISS programsko še nista rešena.

10.1.4 Območje zbirke

CP 1.6

Območja zbirke ne vključujemo v opis sestavnega dela.

10.1.5 Območje opomb

V območje opomb pri opisu sestavnega dela vključimo samo tiste opombe, ki se nanašajo na sestavni del. Opombe, ki se nanašajo na matično enoto kot celoto, navedemo v opombi pri tretjem segmentu, če je potrebno. CP 1.7

10.1.6 Območje standardne (ali druge) številke in pogojev dostopnosti

Standardne (ali druge številke) so vključene v opis sestavnega dela samo takrat, kadar se nanašajo na sam sestavni del. Številke, ki se nanašajo na matično enoto kot celoto, navedemo v tretjem segmentu. CP 1.8

10.2 Povezovalni element

Povezovalni element ima dvojen namen: jasno označi, kje je konec opisa sestavnega dela in kje se začne identifikacija matične publikacije/enote; poleg CP 2.0

tega posredno ali neposredno označi fizično zvezo med sestavnim delom in matično publikacijo/enoto. V ta namen uporabljamo predlog »V« in dvopičje »:«. V skrajšani obliki opisa uporabljamo dve poševni črti »//«.

- CP 2.1** Prvi in tretji segment opisa sta med seboj ločena s presledkom, dvojno poševno črto, presledkom (//). Če sta prvi in tretji segment navedena v ločenih odstavkih, predpisano ločilo izpustimo (glej primera v popolni obliki).

Primeri:

Slavospev naravi in gozdu / Rino Simoneti. // Razgledi. ISSN 1318-0401.
Št. 15 (4. avg. 1999), str. 19-20

ali

Slavospev naravi in gozdu / Rino Simoneti
V: Razgledi. – ISSN 1318-0401. – Št. 15 (4. avg. 1999), str. 19-20

Violeti ; Konflikt ; Pokopal sem Ireno / Dušan Brešar. // Hotenja. ISSN 0352-3888. Št. 2 (1981), str. 58-62

ali

Violeti ; Konflikt ; Pokopal sem Ireno / Dušan Brešar
V: Hotenja. – ISSN 0352-3888. – Št. 2 (1981), str. 58-62

10.3 Identifikacija matične publikacije/enote

10.3.0 Opis elementov

- CP 3.0** Za identifikacijo matične publikacije uporabljamo predpise posameznega ISBD-ja, in sicer tistega, ki ga uporabimo za opis matične publikacije. Ker je namen tega segmenta samo identifikacija matične enote, ne pa njen opis, vse elemente, ki jih lahko uporabimo za opis matične enote, vključimo le izjemoma.

10.3.1 Območje naslova in navedbe odgovornosti

CP 3.1 10.3.1.1 Stvarni naslov

- CP 3.1.1** Pri identifikaciji matične publikacije/enote vedno navedemo stvarni naslov. Pri serijskih publikacijah lahko namesto stvarnega naslova uporabimo tudi ključni naslov.

10.3.1.2 Splošna oznaka gradiva

- CP 3.1.2** Splošne oznake gradiva pri identifikaciji matične publikacije/enote običajno ne navajamo. Splošna oznaka gradiva je obvezna le, če ima sestavni del drugačno splošno oznako gradiva kot matična publikacija/enota ali če imata dve matični publikaciji, ki sta sicer v različnih oblikah, enak naslov, enake navedbe odgovornosti, enake navedbe izdaje in enake podatke o založništvu.

Splošne oznake gradiva pri tiskanih publikacijah ne navajamo (gl. 1.2.1), uporabljamo pa jo pri drugih vrstah gradiva.

Primeri:

V: Problemi. – ISSN 0555-2419

V: Jama [Elektronski vir] – ISSN 1408-8754

10.3.1.3 Vzporedni naslov

Vzporednih naslovov običajno pri identifikaciji matične publikacije/enote ne navajamo. **CP 3.1.3**

Primeri:

V: Šolska kronika. – ISSN 1318-6728

Ur. op.: Časopis ima vzporedni naslov »School chronicle«.

10.3.1.4 Dodatek k naslovu

Dodatek k naslovu je vključen v opis samo takrat, kadar pojasnjuje neizrazit stvarni naslov, npr. generični izraz (npr. Razprave) ali ime, ki identificira več različnih publikacij/enot (npr. Zbornik, Diskusija) ali neznačilne kratice itn. Dodatek k naslovu pa vsebuje navedbo odgovornosti ali kak drug določevalen izraz, ki služi razlikovanju med matično enoto in drugimi enotami z enakim stvarnim naslovom. **CP 3.1.4**

Primeri:

V: Naš glas : glasilo krajevne skupnosti Boštanj. – ISSN C500-3008

V: Naš glas : časopis za Posavje in okolico. – ISSN C500-1285

Ur. op.: Vnos in izpis dodatka k naslovu v sistemu COBISS programsko še nista rešena.

10.3.1.5 Navedba odgovornosti

Prva navedba odgovornosti ima prednost pred dodatkom k naslovu, kadar je potrebno matične publikacije/enote med seboj ločevati. **CP 3.1.5**

Primeri:

V: Zbornik posvetovanja / Dnevi slovenske informatike, Portorož, 12. - 14. april 1995

V: Novice / Narodna in univerzitetna knjižnica

10.3.2 Območje izdaje

Podatek o izdaji, ki se pojavlja na predpisanem viru za območje izdaje matične publikacije/enote, pri identifikaciji matične publikacije vedno navajamo. **CP 3.2**

Vnos in izpis podatka o izdaji v sistemu COBISS programsko še nista rešena.

10.3.3 Območje posebnih podatkov o gradivu (ali zvrsti publikacije/enote)

Podatkov o gradivu ali o zvrsti enote pri identifikaciji serijskih publikacij običajno ni potrebno navajati. Lahko pa so potrebni pri identifikaciji kartografskega gradiva, pri glasbenih tiskih in elektronskih virih (gl. primere popolnih opisov v točki 10.5). **CP 3.3**

10.3.4 Območje založništva, distribucije itn.

10.3.4.1 Kraj izida in/ali distribucije itn.

Glavni kraj izida običajno navajamo pri identifikaciji matične publikacije/enote, razen kadar je ta serijska publikacija. Pri serijskih publikacijah vključi- **CP 3.4.1**

mo kraj izida v opis le takrat, kadar je potrebno razlikovati med serijskimi publikacijami z enakimi naslovi itn.

Primeri:

V: Zbornik posvetovanja / Dnevi slovenske informatike, Portorož, 12. - 14. april 1995. – Ljubljana

10.3.4.2 Ime založnika, distributerja itn.

- CP 3.4.2** Ime glavnega založnika običajno navajamo le pri identifikaciji monografskih matičnih publikacij/enot (vključno z monografskimi publikacijami v neknjižni obliki). Kadar je matična enota serijska publikacija, ime založnika običajno izpustimo, razen kadar je navedba potrebna za razlikovanje med matično enoto in drugimi enotami z enakim naslovom in krajem izida.

Primeri:

V: Zbornik posvetovanja / Dnevi slovenske informatike, Portorož, 12. - 14. april 1995. – Ljubljana : Slovensko društvo Informatika

10.3.4.3 Leto izida, distribucije itn.

- CP 3.4.3** Za identifikacijo monografske matične publikacije vedno uporabljamo kraj izida, založbo in leto izida. V primeru serijske matične publikacije teh podatkov ne uporabljamo, ker serijsko publikacijo identificira ISSN.

Primeri:

V: Zbornik posvetovanja / Dnevi slovenske informatike, Portorož, 12. - 14. april 1995. – Ljubljana : Slovensko društvo Informatika, 1995

10.3.5 Območje fizičnega opisa, območje zbirke, območje opomb

- CP 3.5-7** Območje fizičnega opisa, območje zbirke in območje opomb pri identifikaciji matične publikacije/enote ponavadi ni vključeno.

10.3.6 Območje standardne (ali druge) številke in pogojev dostopnosti

10.3.6.1 Standardna (ali druga) številka

- CP 3.8.1** Če mednarodna standardna številka obstaja, jo v opisu matične publikacije/enote vedno navedemo, in sicer tisto, ki se nanaša na opisovani del.

Primeri:

V: Primorska srečanja. – ISSN 0350-5723

V: Logarjev zbornik / uredili Zinka Zorko, Mihaela Koletnik. – Maribor : Slavistično društvo, 1999

Ur. op.: *Pri identifikaciji monografske matične publikacije ne uporabljamo mednarodne standardne številke, čeprav jo publikacija ima. ISBN je lahko enak za ponatise, zato ga izpuščamo, kljub temu pa je dovolj podatkov za identifikacijo matične publikacije.*

10.4 Lokacija sestavnega dela v matični publikaciji/enoti

- CP 4.0** Četrty segment opisa vsebuje natančne podatke o lokaciji sestavnega dela v matični publikaciji/enoti. Oblika teh podatkov se spreminja glede na vrsto sestavnega dela in matične publikacije/enote.

10.4.1 Sestavni del v monografski publikaciji v enem zvezku

Navedemo le številko prve in zadnje strani, kjer se sestavni del začne oz. konča. Pred številkami napišemo kratico za strani »str.«, med prvo in zadnjo številko strani je vezaj. **CP 4.1**

Primeri:

Str. 163-167

Str. B1-B15

10.4.2 Sestavni del v monografski publikaciji v več zvezkih

Če je sestavni del le v enem od zvezkov, moramo navesti oznako zvezka in strani, kjer se sestavni del začne in konča. Uporabljamo arabske številke in z njimi tudi nadomestimo druge ali z besedami izpisane številke (npr. prva knjiga → Knj. 1). Oznako zvezka navajamo pred navedbo strani in ju ločimo z vejico. **CP 4.2**

Primeri:

Zv. 1, str. 15-30

Zv. 3, str. 78-115

V: Enciklopedija Slovenije / glavni ur. Marjan Javornik. – Ljubljana : Mladinska knjiga, 1987-<1999>. – [Zv.] 8 (1994), str. 121-122

Ur. op.: Izjemoma vpišemo še letnico izida 8. zvezka, da je razvidna letnica izida sestavnega dela.

10.4.3 Sestavni del v neknjižni publikaciji/enoti, ki je izšla v enem kosu

Če je matična enota neknjižna publikacija v enem kosu (npr. gramofonska plošča ali kaset, videokaseta itn.), lokacijo sestavnega dela navedemo z izrazi, ki ustrezajo zvrsti gradiva. Kjer je mogoče, uporabimo številčenje in izraze, ki se pojavljajo na sami publikaciji/enoti. Z arabskimi številkami nadomestimo druge številke in številke, izpisane z besedami. **CP 4.3**

Primeri:

Der freundliche Autofahrer [Zvočni posnetek] / Musik Felix Parday ; Text Jürgen Albrecht

V: Die Abenteuer des Mädchens Britta [Zvočni posnetek]. – Hamburg : Dt. Grammophon-Ges., 1979. – Best. – Nr. Poly : 2961226. – Str. 2

Bohor je vstal [Zvočni posnetek] / Radovan Gobec

V: Partizanski pevski zbor [Zvočni posnetek] / pesmi skladatelj Karla Pahorja in Radovana Gobca. – Ljubljana : samozal., 1999. – Št. 18 (2 min, 9 sek)

10.4.4 Sestavni del v neknjižni publikaciji/enoti, ki je izšla v več kosih

Če sestavni del izide v publikaciji/enoti v več kosih enake zvrsti (npr. več gramofonskih plošč, več kolotov traku, več diafilmov) ali različnih zvrsti (npr. več medijev – kompleti ali garniture različnih vrst gradiva), vključimo v lokacijo sestavnega dela podatke tako o oznaki enote kot tudi o lokaciji sestavnega dela v matični enoti. Oznaka enote je navedena za izrazom, ki ga uporabljamo v publikaciji/enoti za njen opis (če je navedena). Če v publikaciji/enoti ni nobenega izraza, dodamo primerne. Z arabskimi številkami nadomestimo druge številke in številke, izpisane z besedami. Oznako enote navajamo pred lokacijo sestavnega dela v enoti in ju ločimo z vejico. **CP 4.4**

Primeri:

Prelude and fugue for 18-part string orchestra [Zvočni posnetek] / Britten
V: L'Orchestre mondial des Jeunesses musicales, 1970-1989 [Zvočni po-
snetek]. – [Montréal] : Radio Canada International, [1980]. – Plošča 5,
str. 1

10.4.5 Sestavni del v serijskih publikacijah

CP 4.5

Če je matična publikacija/enota serijska publikacija, lokacija vsebuje podatke o oznaki zvezka serijske publikacije/enote, v kateri je sestavni del. Oznako zvezka serijske publikacije navajamo v obliki, ki jo določa območje številčenja v ISBD(S) (3. območje). Lokacijo sestavnega dela navedemo s prvo in zadnjo stranjo, kjer se sestavni del začne in konča.

Primeri:

Letn. 7, št. 3 (1998), str. 4-15
Leto 41, št. 298 (23. dec. 1999), str. 83
20, št. 3 (1992/1993), str. 170-173
28 (1995), str. 7-15
Št. 22/23 (1998), str. 25-32
Št. 1 (jun. 1992), str. 46-51
1989, str. 253-258

10.5 Primeri popolnih opisov:

Obračun ali sprava? / Jože Krašovec
V: Bogoslovni vestnik. – ISSN 0006-5722. – Letn. 59, [št.] 3 (1999), str. 279-288

Motivni paralelizem pri Avguštinu in Župančiču / Joža Mahnič
V: Zvon. – ISSN 1408-645X. – Letn. 1, št. 2 (jul. 1998), str. 41-43

Začarani krog / Andrej Likar.
V: Presek. – ISSN 0351-6652. – 20, št. 3 (1992/1993), str. 170-173

Koroški plebiscit in razmejitev z Italijo 1920 [Kartografsko gradivo] /
zemljevide poglavja Slovenija v zgodovini narisal Ciril Vojvoda. –
[1:200.000]. – 1 zvd. : barve ; 12 × 13 cm
V: Atlas evropske zgodovine [Kartografsko gradivo] / angleško izdajo so
pripravili Thomas Cussans ... [et al.]. – Ljubljana : Slovenska knjiga,
1995. – Str. 198

Lili Novy [Slikovno gradivo]. – 1 reprodukcija : č-b ; 2 × 2 cm
V: 98 [Slikovno gradivo] / oblikovanje Žare Kerin, Kompas design. –
Ljubljana : March sharp & dohme idea, [1997]. – List za feb. 1998

Kako najti dobrega kiropraktika [Elektronski vir] / Samuel Homola ;
prevod Iza Ciglencečki. – Str. 1-7
Način dostopa (URL): <http://www.mf.uni-lj.si/jama/jama98-5/html/kiropraktik.html>. – Opis z dne 7. 4. 2000

Pod oknom [Glasbeni tisk] : [mešani zbor] / Anton Hajdrih ; [besedilo]
France Prešeren
V: Zbori za štiri moške glasove [Glasbeni tisk] / uredil Josip Čerin. – V
Ljubljani : Glasbena matica, 1897. – Str. 161